

אֲבִיטָה נִפְלְאוֹת

בס"ד, פרשות תצוה-כי תשא תשפ"ב, גליון 7

מעובד מתוך שיעורים והתוועדויות של הרב יצחק גינזבורג שליט"א

פילוסופיה, אהבה והפרטים הקטנים

– הוא מופיע בעולם, מתערב בו, ודורש מאתנו לעשות כלים מכלים שונים להופעתו, ב־רמח מצוות עשה ו־ששה מצוות לא־תעשה על כל דקדוקיהן ופרטיהן.

בפרשיות המשכן שלנו ישנו עומס רב של פרטים. הן מציירות את המשכן וכליו, מהכרובים בקודש הקודשים ועד לחישוקים של עמודי החצר, ומתעכבות על כל פרט בבגדי הכבוד והתפארת של הכהן הגדול. האם מתוך כל הפרטים האלה אמור לשכון בתוכנו ה' האיך־סופי, הבלתי־מוגבל, שהשמים ושמי השמים לא יכללוהו?

תכלית ה'הלבשה' של ה' היא בבית המקדש, שם "צמצם שכינתו בין בדי ארון". הפלא האלוקי מופיע בינינו, חי ונוכח, ואנו עובדים אותו באופן ישיר ומוחשי. תכלית כל התהליך ההיסטורי, משיא ההפשטה (שהתחולל דווקא בגלות) דרך כל בניית היחס האישי, הלבבי והקרוב אל ה', שבה עוסקת תורת החסידות כולה – תכלית כל זה היא השראת השכינה בארץ – הופעת ה"רוחק מכל רחוק" כ"קרוב מכל קרוב".

אל מי אנחנו פונים ומתפללים? מהי הדמות של ה' שמצטיירת אצלנו בחשאי?

בפילוסופיה – ה' מצטייר כ"רחוק מכל רחוק", מופשט ובלתי מושג. בהלכה – ה' נדמה כ'אלוקי הפרטים הקטנים', המופיע בעולם דרך שרטוטים ברורים ומדויקים. אבל מה לי פילוסופיה ומה לי הלכה? הלב כוסף לאבא אוהב ולמלך כל־יכול, "זקן מלא רחמים" ו"גבור איש מלחמה" – אלוקי התפילה, שבמבט רחב הוא גם אלוקי ההשגחה על הפרט ועל הכלל, גיבור סיפור האהבה הארוך והמפותל בינינו לבינו, אהבת הדוד והרעיה.

במבט ראשון, הקטבים הללו נראים רחוקים מאוד, מייצגים תפיסות שונות של ה' במשך הדורות ודרכים המתאימות לנשמות שונות. אבל במבט שני ומעמיק, כל אלה רכיבים של היחס הפנימי שאנו רוצים לבנות כלפי שמיא: מול עבודה זרה 'מאנישה' ומגשמת נדרשה שלילת־ההגשמה וההפשטה המוחלטת של הרמב"ם, המנקה מסיגים עכורים ודמיוניים את המחשבה על ה'. אבל הקב"ה לא רוצה להישאר 'עירום'

מעובד מתוך חוברת **נפלאות** היוצאת בכל שבוע ומופצת בכל רחבי הארץ. להצטרפות – ראו בגב הגליון

ג	ל	ע	י	נ	י
ו	א	ב	י	ט	ה
נ	פ	ל	א	ו	ת
מ	ת	ו	ר	ת	ך

"הבורא יתברך שמו אינו גוף"

כל הניסוחים והתיאורים העולים על דעתנו הם אנושיים, מתאימים לתפיסתנו שלנו, אך ה' הוא מעל כל המוכר והידוע, והמחשבה שאנו מסוגלים להכירו ולהגדירו מוטעית ופסולה מיסודה. היכולת היחידה שלנו לדעת את ה', מסביר הרמב"ם, היא על דרך השלילה, כשונה ואחר מכל המוכר והידוע לנו. בלשון הרמב"ם, זוהי "ידיעת השלילה" - אי אפשר להגדיר את ה', אפשר רק לומר מה הוא לא.

"ידיעת השלילה" - אי אפשר להגדיר את ה', אפשר רק לומר מה הוא לא

לדוגמה, לא נכון לכנות את ה' 'חכם', וכאשר אומרים זאת מתכוונים לכך שהוא 'איננו חסר-דעת'. לא נכון לומר שהוא 'יכול', וגם כאן הכוונה היא שהוא איננו אנוס וכפוף למגבלות ולחוקים. כך מסביר הרמב"ם את תיאורי ה' בתורה ובמדרשי חז"ל: התיאור "רחום וחנון" אינו אומר שה' מרחם כפי שאנו תופסים רחמים, אלא רק שולל את האפשרות שהוא אכזרי.

כמעט כל הורה לילדים מתמודד עם השאלות - מיהו ה'? היכן הוא נמצא? איך הוא נראה? שאלות אלו מרתיעות את היהודי המאמין, המשנן שוב ושוב "שהבורא יתברך שמו אינו גוף ולא ישיגוהו משיגי הגוף ואין לו שום דמיון כלל", אך הן נטייה אנושית הכרחית. את הלכות עבודה זרה פותח הרמב"ם בהיסטוריה של האנושות - "בימי דור אנוש טעו בני האדם טעות גדול ונבערה עצת חכמי אותו הדור, ואנוש עצמו מן הטועים היה". עבודה זרה היא נטייה אנושית, שבאה מתוך הצורך להאניש את ה', לקרב אותה למושגים שלנו וליחס לו תכונות אופייניות ואנושיות ואף תכונות גופניות.

הרמב"ם טיהר את האמונה מעבודה זרה

נגד שיבוש זה נלחם הרמב"ם בתוקף ושלל כל ניסיון 'להדביק' לה' הגדרות ותיאורים. הרמב"ם, גדול מנסחי האמונה בה', מאריך ב'מורה נבוכים' מהו היחס הנכון לה': ה' אינו יצור נברא, ולנו, הנבראים, אין שום תפיסה בו. "אין לו דמות הגוף ואינו גוף".

בידיעת השלילה 'ניקה' הרמב"ם את האמונה בה' וטיהר אותה מכל שמץ של עבודה זרה. את ה' אנו עובדים, אך הוא נפלא מהשגתנו ואנו עומדים מולו משתוממים ובעיקר לא יודעים. מאמצי הרמב"ם נשאו פרי, ובמשך הדורות הבאים ההתייחסות לה' כמופשט מכל לבוש ותואר הפכה להיות פשוטה לכל.

ובכל זאת, מיהו ה' יתברך?

בגדי המלך החדשים...

את טיפשותו, חוץ מילד אחד קטן שצעק 'המלך הוא עירום!'. במעשייה, החייטים הם פשוט נוכלים, אבל למעשייה העממית-הנכרית יש גם שורש בקדושה: הזוהר אומר שצריך לקשט את השכינה ב"קישוטין דלא הוו", 'קישוטים שלא היו' עד כה, השונים מכל הקישוטים והלבושים המקובלים. הרמב"ם הוא

במעשייה עממית ידועה, 'בגדי המלך החדשים', מתואר מלך שחייטיו הבטיחו לו בגדים מיוחדים, שרק חכמים מסוגלים לראות. לאחר 'תפירת' הבגדים החדשים ו'הלבשת' המלך בהם הוא יצא לרחוב, כשכל רואיו עשו את עצמם מתפעלים מהבגדים המיוחדים. אף אחד לא העז לומר שהוא לא רואה את בגדי המלך, כדי לא לחשוף בפני כל

**הרמב"ם הפשיט
את מלך
מלכי המלכים
מהלבושים
שאינם ראויים
לו, ו'תפר'
לו לבושים
מיוחדים, עדינים
ומופשטים,
'לבושי השלילה',
שרק חכמים
יכולים לראות**

מאומה. ובשלב הבא, אם הוא אינו רלוונטי, מדוע לחשוב שהוא קיים!?

תיאור הוא שורש הכפירה בדורות האחרונים: ה', המופשט מהשגה ומיחס אנושי, נדחק מהמודעות האנושית, עד לכפירה בקיומו. בתחילה מבינים שגם אם יש אלוקים, הוא אינו רלוונטי עבור האדם, 'אלוקי הפילוסופים' שאינו מתעניין בפרטים ואינו דורש מאתנו

החייט המחוכם, שהפשיט את מלך מלכי המלכים מהלבושים הקודמים, שאינם ראויים לו, ו'תפר' לו לבושים מיוחדים, עדינים ומופשטים, 'לבושי השלילה', שרק חכמים יכולים לראות.

השכל הנאור של הרמב"ם האיר אמנם את חושך הבערות, אך 'החשיך' כביכול את דמות ה' עבורנו. אם כל מה שאנו יודעים על ה' הוא שאין לנו תפיסה בו, לא נותר שום דבר שיקשר אותנו אליו. הרמב"ם מתאר רגשות עמוקים ביחס לה', אבל עבור מי שאינו כה חכם, שלילת האפשרות לתפוס את ה' עלולה לגרום לריחוק וניתוק. אם תיאור ה' בשפה אנושית עלול להידרדר לעבודה זרה ולהגשמה, הרי התפיסה השוללת כל השגה בה' עלולה לצייר אותו כבורא מרוחק, המנהל את עולמו בצורה שרירותית ואף אכזרית - אחרי ששללנו ממנו את מושגי ההיגיון, הרגש והצדק המוכרים לנו, שעומדים מאחורי הבריאה וההשגחה שלו.

במובן מסוים, ה'ניצחון' בהפשטת ה' מכל

מול התפיסה המלבישה את דמות ה' בתארי השלילה ש'דק חכמים רואים', בא ילד יהודי חכם וצועק - 'המלך הוא עירום!' כדי שנעבוד את ה' עלינו להתייחס אליו באופן חיובי, לדעת מה הוא אוהב ומה הוא שונא, לדבר אליו ולהכיר אותו כטוב המוחלט.

הילד החכם הוא רבי חסדאי קרְשֶׁקֶשׁ,

שהעז להתייצב מול תפיסת המורה נבוכים ולייצר פילוסופיה יהודית אחרת.

תחנה שלישית

פילוסופיה יהודית חדשה

חיוביים ותכונות טובות. ה' טוב עד אין-סוף, רחמן עד אין-סוף וכך כל תכונה טובה שניתן להעלות על הדעת. האיך סופיות לא רק מרחיקה אלא גם מקרבת. אחרי **ההפשטה** של הרמב"ם בא רבי חסדאי **והלביש** את דמות ה' מחדש.

**האינסופיות של
ה' מתבטאת
באין-סוף
תארים חיוביים
ותכונות טובות**

בשורת 'ידיעת החיוב' של רבי חסדאי הפכה לאבן-דרך עבור מחשבת ישראל בדורות הבאים.

בספרו 'מורה נבוכים' הסתמך הרמב"ם על שיטת הפילוסוף היווני הנודע אריסטו, ששלטה בזמנו בכל העולם המדעי, תוך 'שיפוצים' והתאמות לתורה. על הרקע הזה קם רבי חסדאי קרְשֶׁקֶשׁ (להרחבה על דמותו ראה מסגרת), מגדולי הראשונים, שבספרו 'אור השם' נלחם בתוקף נגד אריסטו והנחותיו. רבי חסדאי סותר אחד לאחד את יסודות החשיבה של אריסטו, המובאים במורה נבוכים, ובונה שיטה של מחשבת ישראל מקורית, שתואמת יותר את רוח התנ"ך ומדרשי חז"ל בהם מתואר ה' באופן חיובי. הרמב"ם שלל כל תואר חיובי, משום שהוא מגביל את האינסופיות של ה'. רבי חסדאי אמר בדיקו ההיפך - האינסופיות של ה' מתבטאת באין-סוף תארים

תנועת החסידות נותנת מקום לתחושת הלב ולתפיסת האלוקות של היהודי הפשוט והתמים

אותו בתיאורים
אנושיים ללא
חשש הגשמה
ועבודה זרה.

ב מ ב ט
היסטורי, הרמב"ם
בא על רקע
תפיסה אנושית
רווחת של עבודה
זרה, מחשבה
שלה' יש תכונות

אופי אנושיות וגם דמות הגוף, והוא נלחם להפשטה.
אבל היום התפיסה היא הפוכה – כל בעל-שכל מבין
שה' מופשט, אין לו גוף ואין לו דמות הגוף, וכעת
החידוש הוא קירוב ה' לעולמנו שלנו.

פנימיות התורה פיתחה והרחיבה את העיסוק
החיובי בידיעת ה', ותנועת החסידות כבר הפכה זאת
לדרך עבודת ה' חדשה, הנותנת מקום לתחושת הלב
ולתפיסת האלוקות של היהודי הפשוט והתמים.
רבי חסדאי, שהיה מבשר של חשיבה מדעית חדשה,
הניח גם את היסודות של דרך החסידות.

למרות הניגוד המהותי בין שיטת רבי חסדאי
לשיטת הרמב"ם, הם דווקא משלימים זה את זה.
"אלו ואלו דברי אלוקים חיים", ותפיסת רבי חסדאי
בנויה על דברי הרמב"ם ומגיעה דווקא לאחריהם,
כפי שאכן היה בסדר הדורות. ידיעת החיוב של רבי
חסדאי מובנת כמו שצריך רק אחרי ידיעת השלילה
של הרמב"ם, שבלעדיה סכנת ההגשמה עודנה
קיימת. רק לאחר שבירר וזיכך הרמב"ם את האמונה
מסיגי המחשבה שה' אנושי כמונו, ניתן גם לתאר

**רבי חסדאי, שצעק 'המלך הוא עירום' וטען שעבודת ה' מצריכה תארים חיוביים,
הפך את מציאות ה' למוחשית ולנתפסת בלבנו. השלילה הופכת לחיוב ו'פרצופו' של ה'
מסביר לנו פנים. כעת הילד הקטן שבתוכנו שמחפש את ה', יקבל את התשובה כי ה' הוא טוב
ומטיב, חסיד ורחמן, אוהב אותנו ומצפה שנפנה אליו ונדבר אתו כדבר איש אל דעהו.
כל אחד יכול ליצור קשר עם ה' ולחוש את קיומו בתוכו.**

רבי חסדאי קרשקש

לקראת סוף תקופת הראשונים (בין השנים ה'ק"ה-ה'ק"ע, 1340-1410, בקירוב) קם גדול בישראל
שאינו מוכר דיו – רבי חסדאי קרשקש. הוא היה מגדולי תלמידי הר"ן, חבר צעיר לריב"ש (שהיה
ממשיכו של הר"ן), ומעין "רב ראשי" ודיין כללי בכל מדינת ארגוניה (שהיתה חלק מספרד), תוך שפונים
אליו בשאלות ציבוריות גם בצרפת השכנה. רבי חסדאי היה ידוע כרודף צדק ולוחם בעוולות, וכאיש
אשכולות שידיו רב לו לא רק בתלמוד ובהלכה אלא גם במקרא, ולהבדיל, בפילוסופיה. ממבט היסטורי,
החותם העיקרי שלו הוא ספר החקירה (הפילוסופיה) שלו, **אור השם**. בין מלומדי הדורות האחרונים יש
הסוברים שרבי חסדאי הוא גדול החוקרים שעמדו לעם ישראל בימי הביניים.

בכלל, העיסוק בשפת הפילוסופיה חורג מהדיון היהודי-הפנימי ומשתמש במקובלים בעולם
כולו. את המורה נבוכים השתית הרמב"ם על עיקרים שזיקק מתפיסתו של אריסטו, ובכך 'שוחח' בשפה
אוניברסלית. אבל גם רבי חסדאי, שהתקומם על היסודות היווניים ושאף לפילוסופיה יהודית מקורית,
המשיך לפנות אל העולם כולו. החוקרים מזהים את החשיבה המקורית שלו כמבשרת את הרנסנס –
שחרור המדע מהחשיבה היוונית שכבלה אותו במשך דורות – כאשר יסודות מסוימים במחשבה שלו
(דוגמת היחס למושג אין-סוף) מטרימים את החשיבה המדעית החדשה ביותר.

בדורנו, כאשר אנו שואפים לשוב ולהשפיע על העולם כולו (ולהוביל את 'המהפכה הרביעית' – לימוד
תורה לכל באי עולם), עלינו לקבל השראה מגדולי הראשונים, דוגמת הרמב"ם ורבי חסדאי, שסללו דרך
ליהדות במושגים אוניברסליים עמוקים ועדכניים. כך כתב רבי יוסף יעב"ץ על הבשורה של רבי חסדאי
לעמים: "הרב ר' חסדאי ז"ל גבר בשכלו על כל הפילוסופים אשר בזמנו... וגדול לאלוקיו היה כי קרא אל
ה' ויענו במקהלות רבבות עמים רבים, ונתקדש השם על ידו, ורבים מגדולי המלכות נתייהדו בלבם!"

בדרך לבית המקדש השלישי

המצוות: בכל תפילה אנו עומדים מול ה', המופשט והנפלא, ופונים אליו ממקום אישי - כתינוק הפונה לאב רחמן, למלך כל-יכול, שייעתר לצרכינו האנושיים והמוגבלים. המצוות, המגדירות באופן מדויק ומוחשי מה

אחרי כל השלילה צריך לחזור ולהלביש את דמות ה', להשכין אותו בינינו בבית המקדש השלישי

ה' רוצה וממה הוא סולד, מוגדרות כ'איברי המלך' - הן 'מציירות' עבורנו את ה'. בשאיפה לבית המקדש השלישי יש להתייחס לכל מצוה כחלק מבניין המקדש, מהלבשת ה' בבגדי כבוד ותפארת, וכל תפילה כעמידה מול ה' בתוך אותו מקדש.

בגאולה האמיתית והשלמה ישלימו הרמב"ם ורבי חסדאי, שהרי הרמב"ם עצמו הקדיש את חיבורו הגדול לציור השלם והמלא של תורת ה' - מידעית-השלילה בראשית ספרו, דרך כל המצוות ופרטי הלכותיהן, כולל המקדש ועבודתו, עד לשרטוט מלכות ישראל ועולם-של-גאולה בסיום ספרו, החותם ביימוד "ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים".

התהליך ההיסטורי שבו נעה מחשבת ישראל, הבאת 'ידיעת השלילה' לשיאה והיפוך המגמה ל'ידיעת החיוב', הוא בעצם שאיפה לגאולה:

תכלית הבריאה היא "לעשות לו יתברך דירה בתחתונים", כפי שמתקיים בבית המקדש. חורבן הבית נמשל בחז"ל לקריעת לבושיו של ה', אך במובן מסוים הוא היה הכרחי - שחרור מתפיסות קודמות של ה', כדי להגיע לקשר עמוק יותר עמו. הגמרא מספרת ש'יצרא דעבודה זרה' יצא מבית קודשי הקודשים בדמות אריה של אש. תפיסת ה' של בית ראשון, כשוכן בין הכרובים, הביאה להגשמה שהחריבה את הבית. בבית שני חסרו הארון והכרובים, ההגשמה המוחשית נעלמה, אך דמות ה' 'התפוררה' לריבוי פרטי ההלכה שאפיינו את התקופה, ושוב נדרש חורבן שיפשיט את ה' מכל הלבושים. ידיעת השלילה של הרמב"ם היא שיאה ותכליתה (הרצויה) של הגלות. אבל אחרי כל השלילה צריך לחזור ולהלביש את דמות ה', להשכין אותו בינינו בבית המקדש השלישי. בית המקדש השלישי יבנה מתוך הרגשת הפלא. לאחר הבנת הריחוק והיראה הגדולה מה', מתפעלים ומתרגשים מכך שהוא אכן מגיע ושוכן על הארץ, מתהלך בתוכנו ומאיר פניו אלינו.

שאיפת הגאולה הזו צריכה להתבטא בעבודת ה' של כל אחד ואחת מאתנו - בתפילה ובקיום

לסיכום המסע:

ידיעת השלילה של הרמב"ם ניקתה את המודעות האנושית מעבודה זרה ומהגשמה, אך גם הפכה את ה' לרחוק. לכן רבי חסדאי, שבא אחריו, הוסיף נדבך של ידיעת החיוב - קירוב ה' אל התודעה האנושית. נשיאת ההפכים של ה' כ"רחוק מכל רחוק וקרוב מכל קרוב" היא הבשורה של עם ישראל לאנושות כולה, שתופיע בשלמות בבית המקדש השלישי.

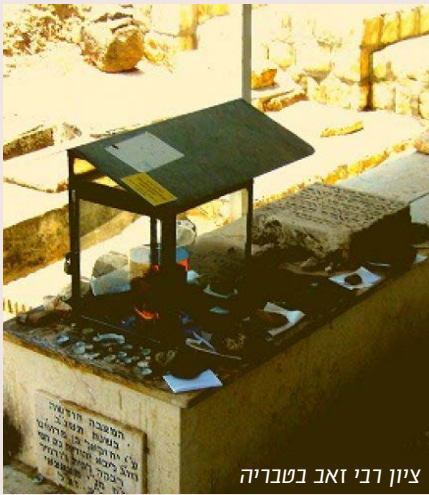

המאמר מעובד מתוך שיעורים של הרב יצחק גינזבורג שליט"א בחוברת נפלאות: פרשת וארא תשפ"ב bit.ly/vaera_82

לעיון נוסף בשיטת רבי חסדאי קרשקש - הספר החכמה מאין תמצא. פרטים בגב העלון

כשהמצב גרוע... יהיה טוב!

של הרבי? הצביע השליח על ביתו של רבי מנחם מענדל והראה לו את הדרך פנימה. נכנס היהודי, ניגש לרבי מנחם מענדל ונתן לו 'פדיון נפש' בתוספת עשרה מטבעות כסף. והנה המצב נהיה טוב!

ציון רבי זאב בטבריה

במכתב ששלח רבי זאב וולף מטבריה לתלמידו רבי מנחם מענדל כתב "אתמול ברכנו את החודש סיון. **שיתחדש המלוכה שלו**, הן על עצמו והן על נפשות ביתו, שלא יזוז ממנו ומבניו ומבני ביתו מעתה ועד עולם... שיהיה לו בחינת מלוכה, הן מה שצריך לנפשם והן לנפשות אחינו בני ישראל". אכן, רבי מנחם מענדל הוא אבי שושלת קוסוב-ויז'ניץ הממשיכה עד היום הזה, כברכת רבי זאב.

את הברכה המופלגה שלח רבי זאב לתלמידו האהוב דוקא בהיותו בארץ ישראל. הכח לברך ולהאציל הנהגה ומלכות נצחית הוא דוקא מתוך קדושת ארץ ישראל, מקום המלכות של ישראל.

רבי זאב וולף מטשערני-אוסטראה היה מתלמידי המגיד הגדול ממעזריטש. שימש כרב בעיירות טשערני-אוסטראה וקופיל שבאוקראינה. בשנת תקנ"ח עלה לארץ ישראל, תחילה הגיע לחיפה ובהמשך התיישב בטבריה שהיתה מרכז תלמידי הבעש"ט בארץ בהנהגת רבי אברהם מקאליסק. נפטר ב"ה' אדר תקפ"ג ונקבר בבית העלמין בטבריה. מתולדות חייו ותורותיו נאספו בספר "תקיפא דארעא דישראל". מפורסמת גם בתו, **הרבנית ציזיא חנה מזל**, שלאחר פטירת בעלה מילאה את מקומו ברבנות, גם היא עלתה לארץ ונקברה ליד אביה הגדול.

כשעלה רבי זאב וולף לארץ, שלח שליח אל תלמידו הגדול **רבי מנחם מענדל מקוסוב** בעל ה"אהבת שלום", לומר שהוא מסמך אותו להיות רב ומנהיג בישראל. רבי מנחם מענדל היה אז עני מרוד, אשתו הצדקת הייתה מייצרת סיד וכך התפרנסו בקושי ובצמצום. ביום שהגיע השליח לביתו של רבי מנחם מענדל, היתה הרבנית יושבת בחצר ומתעסקת עם הסיד בחבית, כאשר הילדים משחקים ומשתעשעים סביבה. במהלך ריצתם נתקלו הילדים בחבית והפילוה וכל הסיד נשפך ארצה... ראתה זאת הרבנית ונשבר לבה בקרבה, כל עמלה ירד לטמיון והגיעו מים עד נפש. נכנסה לבעלה ובכתה לפניו על מר גורלם. ענה לה בעלה במתינות "כשהמצב כבר כל כך גרוע, כעת יהיה טוב". בתוך כך נכנס השליח ואמר "הרבי שלחני לומר לכם שאתם יכולים להיות רבי, וניתנה לכם הרשות להנהיג".

כשיצא השליח מביתו של רבי מנחם מענדל, פגש ביהודי מכובד ממוצא גרמני, 'יקה' אשר שאל אותו "היכן נמצא כאן ביתו

מסע אל הלא נודע

אל הלא-נודע, נועץ עצמו בעתיד. אכן, זהו פלא ש"מייסד הדת היהודית" אינו אותו זה שנתן לנו את התורה (בשונה מדתות אחרות). אברהם הקים אמונה ועם שבזמנו עוד לא נודע מה טיבם, ורק העתיד, לאחר תהליכים קשים ודרמטיים, יגלה מה צפון באותה ברית שנכרתה בין אברהם לאלקיו.

אמונת ישראל ביסודה היא אמונה בלא-נודע, היא מסע אל הלא-נודע, וכפי שניכר היטב מכל תולדות ישראל וצמיחת התורה שנטעה בתוכנו זהו מסע אין-סופי, שכולו הפשטה אחר הפשטה.

לאור האמור כאן בקיצור נמרץ (והזוקק הרחבה), כשנחזור לדון האם אמונת ישראל היא אמונה מקומית, או, האם ככל שהאמונה מופשטת יותר כך היא פחות מזוהה עם הלאום הישראלי, יעלה בידינו ההפך: כל התאגדותנו לאומה, כל ייחוסנו כמשפחת אברהם, הם בעצם נכונות ללכת אל הלא-נודע, נכונות לסבול את השנאה (המחביאה בתוכה גם הרבה פחד) כלפי אלו החומקים מכל הגדרה והבלתי-ניתנים לשליטה ('אמור לי סוף סוף מי אתה, כדי שאוכל לתייק אותך, ולהבין במה טוב אני ממך וכיצד אוכל לגבור עליך').

אצלנו, **ההפשטה היא האפיון**, היא הזהות והיא היוצרת זרות, באשר שאר באי עולם מעדיפים להתבצר בנורמליות המוחשית, וההתנשאות אל ההפשטה קצת 'גדולה עליהם'.

אלא שזרות זו לא לעולם היא. **עתידות האומות לצאת בעקבותינו**, וכבר החלו בזה, כדברי הרמב"ם הידועים על הנצרות והאסלם. ישראל אמנם יוצאי דופן, יוצאים מן הכלל, אבל "כל דבר שהיה בכלל ויצא, לא ללמד על עצמו יצא, אלא ללמד על הכלל כולו יצא", יצא ללמד את הכלל כולו לצאת בעקבותיו ולהיות כולו יוצא מן הכלל.

הן כה דבריו המפורשים של ישעיהו בתארו את דברי האומות לישראל: "אֲךָ בְּךָ אֵל-וַאֲיִן עוֹד אֶפְסֵי אֱלֹהִים: אֲכֹן אַתָּה אֵל-מִסְתַּתֵּר אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מוֹשִׁיעַ" (ראו רד"ק שם). בישראל נגלה האל-המסתתר, ודוקא אצל המסתתר מקור הישועה הנגלית.

הכותב עורך ומעבד הספר 'החכמה מאין תמצא' של הרב גינזבורג העוסק בתורתם של הרמב"ם ודבי חסדאי קרשקש

באופן פשוט, תהליכי **הפשטה** בכלל, והפשטה ביחס לאלוהות בפרט, הם יציאה מהמקומי-לוקאלי לטובת האוניברסלי. לכל תרבות יש סמלים וסיפורים משלה, ובמידה מסוימת אף ערכים משלה, בעזרתם היא 'מלבישה' ומנגישה את המסתורין לבניה. ואם בן אותה תרבות ירצה לדון עם בן תרבות אחרת על מה שמסתתרת בתוך הלבושים המוכרים לו, יבין מיד שעליו להסיר את הלבושים שבתוכם גדל וחי, שכן הללו אינם רלוונטיים לבן תרבות אחרת, פעמים רבות מתפרשים אחרת ובהקשרים שונים, ופעמים כלל אינם מוכרים לזר ואינם מעוררים אצלו אסוציאציות. בקיצור: הלבושים הללו אינם יכולים להוות 'מושב בחיים' למי שחי בעולם אחר.

אכן, מי שאמון על שיח עם זרים אמון על הפשטה, כמו אונקלוס שמרחיק את לשונות ההגשמה שבתורה, וכמו הרמב"ם המתכתב עם הפילוסופיה הכללית (והפילוסופיה במהותה כללית היא) ומזהה את ה' כנקי מדימויים (הרמב"ם כתב את מורה נבוכים בערבית מפני שזו הייתה שפת ההשכלה בזמנו, ודבריו נועדו לכלל משכיל).

למרות האמור, נראה שביחס לישראל התמונה קצת שונה, ואולי אף הפוכה. הסיפור על הקשר בין אברהם לה' מתחיל ב"לך לך", ורבים התקשו, כיצד כאן ההתחלה? הלוא מצופה שיוקדם רקע המתאר מה מצא ה' באברהם עד שהחליט להתרכז בו כשבא להזיז ולקדם את העולם. דברי השפת-אמת יסייעו בידינו לפתור את התעלומה: "**כי זה עצמו השבת, ששמע זה המאמר לך לך** שנאמר מה' יתברך לכל האנשים תמיד... ואברהם איבנו עליו השלום שמע וקיבל. וממילא נקרא רק הדיבור אליו כי הלא לא נמצא מיוחד לשמוע רק הוא [כלומר, כתוב שה' אמר לאברהם למרות שאמר לכולם, כי רק אברהם שמע]". מעלתו של אברהם היא בזה גופא, שהיה פתוח לשמוע "לך לך", בעוד האחרים ספונים וישנים בחוריהם.

מהי אותה נכונות להאזין לקול הבא מן המסתורין וקורא "לך לך"? אברהם נכון ללכת

העלון 'אביטה נפלאות' – מעובד מתוך שיעורים שהתפרסמו בחוברת נפלאות.
מדי שבוע יוצאת לאור חוברת נפלאות בת עשרות עמודים, המכילה סיכומים טריים
של שיעורים והתוועדויות מהתקופה האחרונה, מאת הרב יצחק גינזבורג שליט"א.

נפלאות

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

הסכום כחוכרת 'נפלאות':

❑ "ורבים מעמי הארץ מתייהדים" – מה מקומם של "גרים
גרורים" ביחס לעם ישראל?

❑ גיור הוא הימור אופטימי בדבר כוונותיו ויכולת
ההשתלבות של הגר – אבל ההימור האופטימי הזה
הכרחי בדרך לגאולה.

❑ מה צריך דיין גיור? על היחס בין השכל והרגש בגיור.
(מתוך השיעור 'האתגר של דורנו')

❑ בפרשת תצוה משה רבינו נעלם – הוא חוזר אל שרשו
ב'איך' ואל שמו הראשון, 'טוב'.

(מתוך השיעור 'עצמותו של משה')

חפשו את חוברת נפלאות בבית הכנסת שלכם! לא מצאתם?

מעוניינים להפיץ את חוברות נפלאות
המודפסות במקום מגוריכם?
bit.ly/form-ge
itiel@pnimi.org.il | 052-4295164

לקבלת חוברת נפלאות בדוא"ל:
bit.ly/news_niflaot
טל"ל : itiel@pnimi.org.il

חכמי המחקר האלקיים
הרב"ם ם ורבי חסדאי קרשקש בראי תורת החסידות
להזמנה: אחיה: 054-7827702

